

KS. BRONISŁAW MIERZWIŃSKI

NIKTÓRE FORMY DUSZPASTERSTWA RODZIN WE WSPÓŁCZESNEJ FRANCJI

Wprowadzenie

Po upadku „żelaznej kurtyny” bliższe i bardziej owocne stały się także kontakty Kościołów katolickich obu części Europy. Cenna jest wymiana zarówno dorobku myśli teologicznej jak i doświadczeń duszpasterskich. W takich dziedzinach, jak teologia małżeństwa i rodziny, duchowość życia małżeńskiego i rodzinnego, czy wreszcie niektóre formy duszpasterstwa rodzin, Kościół katolicki we Francji ma bogaty i wartościowy dorobek. Podchodząc do tego dorobku z uzasadnionym krytycyzmem, biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalne, możemy jednak wiele skorzystać z wypróbowanych już przemyśleń i doświadczeń tej „najstarszej córki Kościoła” Chrystusowego. Niniejsza refleksja pragnie przybliżyć zarówno niektóre struktury jak i formy duszpasterskie, związane z troską Kościoła na terenie Francji o małżeństwo i rodzinę.

I. OŚRODKI

1. Sekretariat Krajowy

Od wielu już lat działalność Kościoła katolickiego w dziedzinie duszpasterstwa rodzin na terenie Francji koordynuje *Secrétariat National de Pastorale Familiale* (Sekretariat Krajowy Duszpasterstwa Rodzin¹, w skrócie SNPF). W Polsce funkcję tę sprawuje Rada Episkopatu Polski ds. Rodzin uprzednio zwana Komisją ds. Rodzin. Dyrektorem SNPF jest obecnie ks. Joseph D o n i u s, doktor teologii, wykładowca Uniwersytetu w Strasburgu. Siedziba Sekretariatu mieści się w Paryżu, obok słynnej bazyliki Sacré Coeur. Odwiedzających uderza skąpość pomieszczeń i personelu – zaledwie dyrektor, obecny w pewnych dniach i godzinach i stale urzędująca sekretarka. Dyrektor uczestniczy niejako ex officio w spotkaniach regionalnych i diecezjalnych duszpasterstwa rodzin, bywa także zapraszany na różne sympozja naukowe na temat rodziny.

¹ Wszystkie tłumaczenia w tym artykule pochodzą od autora. Nie jest to tłumaczenie dosłowne, chodziło raczej o oddanie sensu.

Sekretariat Krajowy wydaje periodyk zatytułowany: *Pastorale Familiale* (Duszpasterstwo Rodzin). Jest to dwumiesięcznik (*dossier bimestriel*), mający charakter zbioru dokumentów, artykułów oraz wycinków z prasy francuskiej, poświęconego określonej tematyce. To swoiste dossier jest pomyślane jako materiał do dyspozycji dla regionalnych ośrodków oraz osób zajmujących się duszpasterstwem rodzin. Ze względu na wartość, charakter i treść, czasopismo *Pastorale Familiale* zasługiwałoby na odrębne omówienie.

2. Centrum dokumentacji

Katolicki Ośrodek Dokumentacji na temat Rodziny (*Centre Catholique de Documentation Familiale*; w skrócie CCDF) znajduje się w sercu Paryża, w nowoczesnym kompleksie, stanowiącym siedzibę wielu urzędów kościelnych diecezji paryskiej. To Centrum posiada obfitą dokumentację dotyczącą problematyki małżeństwa i rodziny, zwłaszcza duszpasterstwa rodzin. Nie jest to biblioteka, dlatego ilość publikacji książkowych czy periodyków nie jest zbyt wielka. Można tu przede wszystkim znaleźć informacje na temat różnych instytucji kościelnych, ruchów, organizacji zajmujących się małżeństwem i rodziną oraz informacje o ich działalności.

Dobrze zredagowane i bardzo przydatne są broszury tematyczne; jest ich już około 20. Ośrodek Dokumentacji stale je uaktualnia. Większość z nich zawiera dokładne dane różnorodnych ośrodków i ich propozycji w odniesieniu do konkretnych sytuacji życiowych: przygotowanie do małżeństwa, adopcja, ciąża, młode małżeństwa, naturalne planowanie rodziny, wychowanie dzieci, pomoc upośledzonym, wdowieństwo. Inne dają zestaw bibliografii adnotowanej: propozycje wartościowych lektur na określony temat. Jak bardzo przydałyby się takie informacje, dawane do ręki w postaci darmowej broszury, w naszej polskiej sytuacji, gdzie wartościowe propozycje nie docierają do potrzebujących, a przeciętnemu człowiekowi tak trudno zorientować się w powodzi publikacji o bardzo zróżnicowanym poziomie i wartości.

Sporo miejsca w tym Ośrodku Dokumentacji zajmują numery czasopism, poświęcone sprawom rodziny. Sekretariat byłby gotów przekazać niektóre z wcześniejszych numerów do zainteresowanych ośrodków polskich. Trzeba byłoby na miejscu dokonać selekcji i przewieźć do Polski. Większość z tych czasopism dotyczy jednak sytuacji francuskiej.

Ośrodek dokumentacyjny Episkopatu Francuskiego znajduje się w Paryżu, na słynnej Rue du Bac, w pobliżu Kaplicy Cudownego Medalika. Różne dokumenty kościelne, w tym także na temat problemów małżeństwa i rodziny są publikowane w miesięczniku zatytułowanym *Documents Episcopat. Bulletin du secrétariat de la conférence des évêques de France* (Dokumenty – Episkopat. Biuletyn sekretariatu konferencji biskupów

francuskich). Niestety, nieliczne są dokumenty o wspomnianej wyżej problematyce², a sam serwis dokumentacyjny jest dość ubogi: przeważają wycinki z prasy. Ośrodek ten jest w trakcie komputeryzacji zbiorów.

3. Institut de la Famille

Moja praca naukowo-dydaktyczna w Instytucie Studiów nad Rodziną ATK od początku jego istnienia, a więc od roku 1975, skłaniała mnie do kontaktów z podobnymi placówkami w Europie Zachodniej. Miałem już okazję przyrzeć się dokładnie Instytutowi Nauk o Rodzinie Katolickiego Uniwersytetu w Lyonie z okazji sympozjum międzynarodowego, które relacjonowałem na łamach „*Studia Theologica Varsoviensia*”³. Zupełnie inny charakter ma paryski Institut de la Famille. Ta ciekawa placówka szkoleniowo-formacyjna należy do Szkoły Katedralnej (l'École Cathédrale) powołanej do istnienia przez arcybiskupa Paryża, kard. Jean-Marie Lustigera. Dyрекcję stanowi para małżeńska: Michel i Monique Rouche, chociaż de facto Instytutem kieruje Monique Rouche, ze względu na pracę profesorską i częste wyjazdy naukowe męża. Instytut funkcjonuje na zasadzie cykli formacyjnych (Cycles de Formation). Instytut proponuje swoje cykle formacyjne starszej młodzieży, narzeczonemu, parom małżeńskim, rodzicom, dziadkom i wychowawcom. Wśród prelegentów jest także ks. abp Jaques Julien, autor wielu publikacji na temat rodziny⁴, były przewodniczący Komisji ds. Rodziny w Episkopacie Francji. Miałem okazję wysłuchać jego ciekawej konferencji połączonej z dyskusją, podczas jednego z cykli formacyjnych.

Tytułem przykładu można wymienić tematykę poszczególnych spotkań w cyklu 1996/97: Być dzisiaj ojcem; Kobieta, macierzyństwo, zawód; Pragnienie dziecka; Czułość w małżeństwie i rodzinie; Regulacja urodzeń⁵

² Nie są to dokumenty Episkopatu w sensie prawnym, lecz pewne wartościowe materiały opublikowane w cytowanym biuletynie. Wymieńmy trzy z lat ostatnich: artykuł teologa francuskiego z Lyonu, Xavier Lacroix: *Zróżnicowanie [płciowe - przyp. B.M.] mężczyzny i kobiety i jego znaczenie w sferze duchowej* (Documents Episcopat 1994 nr 12/13); raport grupy duszpasterstwa rodzin diecezji Montreal na temat duszpasterstwa rodzin rozbitych (DE 1994 nr 17); dossier „Nowe perspektywy w przygotowaniu do małżeństwa” zredagowane przez Christiane Raymond i ks. Josepha Doniusa (DE 1996 nr 2).

³ *Rodzina, wiąż i norma. Międzynarodowe Sympozjum Naukowe, Lyon, 10-11 maja 1996 roku, STV 1997 nr 1 s. 273 - 276.*

⁴ Na szczególną uwagę zasługuje książka: *Demain, la famille. Sexualité - Amour - Mariage - Famille* (Rodzina jutro. Płciowość - Miłość - Małżeństwo - Rodzina). Paris: Mame 1992, 291 s.

⁵ Termin „regulacja urodzeń” jest poważnie używany w języku francuskim, także w Kościele katolickim. W języku polskim, zwłaszcza w kręgach katolickich, używa się określenia „regulacja poczęć”, słusznie uważając, że to, co się poczęło, powinno się urodzić.

a komunikacja pary małżeńskiej; Pojawienie się pierwszego dziecka; Interakcje między rodzicami a dziećmi; Harmonia cielesna; Przebaczenie w małżeństwie; Kształtowanie wiary małych dzieci; Ludzka para w Pieśni nad Pieśniami; Komunikacja i wsparcie duchowe w małżeństwie; Rodzina jutra. Wydaje się, że kolejność tematów jest podyktowana czasowymi możliwościami prelegentów.

II. NIEKTÓRE FORMY WSPÓŁCZESNEGO DUSZPASTERSTWA RODZIN

1. CPM jako przykład przygotowania do małżeństwa

Interesujące są doświadczenia duszpasterstwa rodzin we Francji w dziedzinie przygotowania do małżeństwa. Sprawą tą zajmuje się z ramienia Kościoła katolickiego *Centre de Préparation au Mariage* (Ośrodek Przygotowania do Małżeństwa). Pełna nazwa tej organizacji brzmi: *Fédération Nationale des Centres de Préparation au Mariage* (Krajowa Federacja Ośrodków Przygotowania do Małżeństwa)⁶. CPM wydaje ciekawe czasopismo: *Accueil – Rencontre*. Ośrodek wypracował niedawno nowe dossier dla animatorów i broszurę dla narzeczonych. CPM rozwinął się także w Belgii, Hiszpanii, Portugalii, Szwajcarii i Włoszech.

CPM stanowi najważniejszą instytucję Kościoła katolickiego we Francji, zajmującą się przygotowaniem do małżeństwa. Nie sposób w kilku liniach przedstawić cały dorobek CPM. Musimy się ograniczyć do kilku cech charakterystycznych. Ośrodki terenowe organizują dla narzeczonych 3–4 sesji rocznie. Cechą charakterystyczną CPM jest fakt, że składa się wyłącznie z małżeństw. Wymagany jest udział obojga małżonków razem. Kilka małżeństw, głęboko wierzących i praktykujących, tworzy jedną ekipę CPM, której zadaniem jest przygotowanie narzeczonych do małżeństwa. Nie trudno dostrzec w ich działalności wspaniały przykład apostołatu świeckich, tak bardzo potrzebny w naszych czasach. Ekipy CPM są związane ze wspólnotą parafialną. Wyznaczony kapłan służy ekipie pomocą i radą. Małżeństwa tworzące ekipę przechodzą uprzednio gruntowne przeszkolenie, bo od tego zależy skuteczność ich pracy. Przeszkolenie obejmuje pogłębienie wiedzy religijnej, sztukę prowadzenia grupy, wdrożenie w praktykę rewizji życia oraz szereg zagadnień z problematyki rodzinnej. Każdą sesję z narzeczonymi poprzedza kilkumiesięczne przygotowanie ze strony ekipy CPM. Poświęcone jest ono rewizji życia każdego z małżeństw, wspólnej refleksji nad małżeństwem i rodziną, bezpośredniemu przygotowaniu spotkań z narzeczonymi. Trud przygotowania konsoliduje ekipę, stwarza więzy przyjaźni między małżeństwami i ułatwia dzięki temu późniejszą pracę z narzeczonymi.

⁶ Adres Federacji CPM: 8 bis rue Jean Bart, 75006 Paris, tel. 01-45-48-26-72, fax 01-45-44-24-98.

Odpowiedzialność za sesję z narzeczonymi spoczywa na barkach całej ekipy. Cel stawiany sesji – nie tylko informacja, ale przede wszystkim formacja narzeczonych – wymaga dłuższego czasu i ustalonego rytmu spotkań. Minimum wymagane: sześć spotkań w dość dużych odstępach czasu. Nie ma sztywnych reguł, jak powinno wyglądać spotkanie. Zasadniczo pierwsza część spotkania poświęcona jest krótkiemu wystąpieniu jednego z małżeństw ekipy na określony temat i to nie w formie konferencji czy referatu, ale w formie świadectwa z osobistego życia i własnych przemyśleń. Następnie każde z małżeństw bierze swoją grupę narzeczonych, by ułatwić dyskusję i wymianę poglądów i doświadczeń. Jest to kluczowy moment każdego spotkania. Wymaga niesłychanego wysiłku ze strony małżeństwa. Do niego należy prowadzić dyskusję tak, by wszyscy narzeczeni wzięli w niej udział oraz dać świadectwo własnego życia. Po każdej sesji ekipa CPM zbiera się dla przeprowadzenia szczegółowego bilansu z konkretnymi wnioskami na przyszłość.

Ciekawy jest przebieg ewolucji CPM. Można w niej wyróżnić trzy etapy. Na pierwszym, CPM stawiało sobie pytanie: „Co mówić narzeczonym?”. Najważniejsze więc było przekazanie przez specjalistów pewnego kwantum wiadomości z dziedziny seksuologii, psychologii, socjologii i teologii. Przygotowanie do małżeństwa ograniczało się do szeregu konferencji na te tematy. Narzeczeni otrzymywali poszufladkowane części problemu życia małżeńskiego i rodzinnego, nie mając wizji całości. Na drugim etapie treść pozostała, lecz akcent przesunięto na zagadnienie metody: „Jak mówić do narzeczonych?”. Zwrócono uwagę na formę, jasność, słownictwo, sposób przekazywania treści w spotkaniach z narzeczonymi. Na trzecim etapie istotą jest już nie treść czy forma, ale osoba odbiorcy. CPM stawia sobie pytania: „Do kogo my się zwracamy, kim są ci narzeczeni, którzy biorą udział w sesji, skąd i dlaczego przychodzą, jakie są ich rzeczywiste potrzeby?”. W tym ujęciu małżonkowie w ekipach CPM z prelegentów stają się wychowawcami, którzy przynoszą nie arkana wiedzy, ale świadectwo własnego życia, opartego na żywej wierze.

Dla formacji animatorów oraz dla ułatwienia przygotowania narzeczonych do małżeństwa CPM regularnie wydawało kolejne, poprawione i udoskonalone wersje materiałów pomocniczych. Najnowszy zestaw materiałów nosi tytuł: *Fiches: Préparer au mariage* (Dokumentacja: Przygotować do małżeństwa). Jednakże pełne i właściwe przygotowanie animatorów CPM obejmuje cykl 160 godzin „wychowania do życia i formacji religijnej”, organizowany przez federację krajową w formie sesji weekendowych lub też całotygodniowych.

2. *Amour et Verité* (Miłość i Prawda)

Tę specyficzną nazwę nosi sekcja rodzinna słynnej francuskiej wspólnoty charyzmatycznej, zwanej *Communauté Emmanuel* (Wspólnota Emmanuel)⁷. Sekcja ta stawia przed sobą dwa istotne zadania: a/ przygotowanie narzeczonych do małżeństwa, b/ duszpasterstwo małżeństw (tłumacząc ściśle termin francuski, chodzi o „towarzystwo małżeństwom” (*accompagnement des couples*). Sekcja rodzinna Wspólnoty Emmanuel istnieje już także w Polsce⁸.

Obok działalności o charakterze formacyjnym i duszpasterskim, o bardzo pogłębionej duchowości, Wspólnota prowadzi także cenną działalność wydawniczą. Są to głównie dokumenty Kościoła, książki i broszury na temat duchowości chrześcijańskiej oraz z zakresu problematyki małżeństwa i rodziny⁹.

3. CLER – *Centre de Liaison des Équipes de Recherches*

Jest to stowarzyszenie o dość dziwnej nazwie, którą w języku polskim można byłoby oddać jako „Ośrodek Łączności Ekip Badawczych”. Nazwa ta jest pewną spuścizną historyczną. Stowarzyszenie to powstało bowiem 4 czerwca 1961, podczas zjazdu krajowego CPM. Chodziło przede wszystkim o połączenie wysiłków w dziedzinie badań nad naturalnym rytmem płodności ludzkiej. Do tego dołączył się drugi cel: nauczanie i propagowanie naturalnych metod planowania rodziny. Szczególne zasługi dla powstania i rozwoju CLER-u mają niewątpliwie doktor Charles R e n d u¹⁰ (długoletni przewodniczący CLER-u) oraz jego żona Elisabet. W swoich wysiłkach byli wspierani przez ks. Stanislas de Lestapis (pierwszy duszpasterz CLER-u).

Istotny impuls dla rozwoju tego stowarzyszenia dała encyklika Pawła VI *Humanae vitae*. CLER się rozwinął nie tylko na terenie Francji, ale i w wielu innych krajach. Jego działalność nabrała takiego znaczenia, że mimo iż był organizmem o proveniencji wyraźnie katolickiej, rząd francuski uznał go 20 kwietnia 1962 roku jako „Stowarzyszenie użyteczności publicznej”. W ramach tak zwanego prawa Neuwirtha CLER został oficjalnie uznany przez państwo jako stowarzyszenie uprawnione do realizacji wychowania rodzinnego, co zapewniło mu subwencje państwowe¹¹. Równocześnie

⁷ Adres: La Peniche 18, rue du Général Koenig, 92200 Neuilly S/Seine, tel. 01-47-45-96-30, fax 01-47-45-96-31.

⁸ Odpowiedzialną jest Pani Maria Pieńkowska, ul. Ślipecka 465, 02-303 Warszawa, tel. 022/22-67-05 /idem fax/.

⁹ Maison de l'Emmanuel /księgarnia Wspólnoty/, 26 rue de l'Abbé Grégoire, 75006 Paris; także 15, rue Salomon Remach 69007 Lyon.

¹⁰ Opublikował on cenne świadectwa małżeństw stosujących naturalne metody planowania rodziny, przetłumaczoną na język polski pod znamienym tytułem: „Czy Kościół nas oszukał?”.

¹¹ W kontekście Francji, gdzie do przesyady akcentuje się rozdział Kościoła od państwa i jego laicki charakter, miało to szczególne znaczenie.

cznie Episkopat francuski nadał CLER-owi statut komisji specjalnej, zajmującej się kwestią regulacji poczęć w obrębie Katolickiego Związku Lekarzy Francuskich. Niezależnie od dalszej ewolucji strukturalnej, CLER pozostał w ścisłym związku z duszpasterstwem rodzin we Francji. Niemal od początku swego istnienia CLER wydaje czasopismo *Amour et Famille* (Miłość i Rodzina).

CLER działa przede wszystkim, podobnie jak duszpasterstwo rodzin w Polsce, poprzez odpowiednio przygotowane i uformowane pary małżeńskie. Jego wysiłki koncentrują się w kilku dziedzinach. Określa to „podtytuł” nazwy tego stowarzyszenia: *Établissement d'Information, d'Éducation et de Conseil Conjugal et Familial* (Placówka Informacji, Wychowania i Poradnictwa Małżeńskiego i Rodzinnego). Historycznie pierwszym i nadal wiodącym polem zainteresowania CLER-u są naturalne metody planowania rodziny. Dla ich naukowego rozwoju i pogłębienia skupia w swych szeregach specjalistów w zakresie medycyny, biologii, farmacji. Nauka metod naturalnych to główne zadanie CLER-u. Drugą ważną dziedziną działalności CLER-u jest wychowanie seksualne dzieci i młodzieży. Określa to się jako „towarzystwo w edukacji uczuciowej i seksualnej”. Odpowiednio przygotowane kadry działają na terenie szkół, merostw, parafii, prowadzą poradnie małżeńskie i rodzinne. CLER trafia także z różnymi konferencjami na temat małżeństwa i rodziny, wychowania do miłości, aspektów życia seksualnego, AIDS, chorób płciowych do szerokich kręgów społeczeństwa francuskiego.

Dobrze przygotowane materiały, podejmujące szereg tematów związanych z wyżej wymienioną problematyką, służą zarówno informacji jak i formacji animatorów oraz osób, do których zwraca się CLER¹². Formacja jest dość długa i wymagająca. Składa się z dwóch odrębnych sesji. Pierwsza nosi nazwę *Pour une éducation à la vie* (Wychowanie do życia), trwa 160 godzin, jest otwarty dla wszystkich. Drugi nazywa się *Formation au conseil conjugal et familial* (Formacja do pracy w poradnictwie małżeńskim i rodzinnym), trwa 400 godzin i jest przeznaczony dla pracowników służby zdrowia, doradców społecznych, wychowawców, psychologów. Po jego ukończeniu można uzyskać dyplom uznawany przez państwo.

4. AGAPA

Jest to skrót nazwy organizmu *Association des Groupes d'Accompagnement Post-Avortement* (Związek Grup Towarzyszących [osobom] po przerwaniu ciąży)¹³. To bardzo ciekawa, zupełnie nowa inicjatywa w dziedzinie duszpasterstwa rodzin. Z uznaniem trzeba podkreślić, że znalazła już swoje

¹² Adres głównej siedziby CLER-u: 65, Bd de Clichy, 75009 Paris, tel. 01-48-74-87-60.

¹³ Adres głównego ośrodka AGAPA: 46, rue Saint Lambert, 75015 Paris, tel. 01-53-68-58-00, fax 01-40-45-06-36.

echo w Polsce do tego stopnia, że polska AGAPA zorganizowała międzynarodowy kongres tego Związku w Opolu, w dniach 14–16 maja 1997 r. We Francji organizacją tą kieruje *Institut des Petites Soeurs des Maternités Catholiques* (Instytut Małych Sióstr Katolickich Szpitali Położniczych), o którym będzie szerzej mowa w następnym punkcie.

Inicjatywa pomocy osobom, które dokonały przerwania ciąży, czy też bezpośrednio w tym uczestniczyły, zrodziła się przede wszystkim ze zjawiska zwanego „syndromem postaborcyjnym”. Wiele o tym piszą także polscy psychologowie¹⁴. Pod tym naukowym terminem kryją się liczne cierpienia moralne i psychiczne zwłaszcza kobiet, które przerwały ciążę: depresja, poczucie winy, łatwe popadanie w gniew, koszmary, uczucie nieustannego lęku, zaburzenia w sferze seksualnej, częsta bezpłodność, popadnięcie w alkoholizm czy narkomanię, liczne zaburzenia psycho-somatyczne¹⁵.

AGAPA proponuje pomoc indywidualną lub też w grupie, we wspólnocie osób, które przeżyły podobny dramat przerwania ciąży. Nie chodzi o pogłębienie poczucia winy, które obciąża każdą z tych osób, lecz o doprowadzenie do pojednania z sobą, z otoczeniem i z Bogiem, w wypadku osób wierzących.

5. Przygotowanie do narodzin dziecka

Chodzi o tę formę duszpasterstwa rodzin, którą określono jako *Préparation spirituelle à la naissance* – przygotowanie duchowe do narodzin dziecka. Tego zadania podjął się wymieniony wyżej *Institut des Petites Soeurs des Maternités Catholiques* (Instytut Małych Sióstr Katolickich Szpitali Położniczych)¹⁶. Instytut ten został założony we Francji w 1930 roku. Jego głównym zdaniem było niesienie pomocy rodzinie w momencie urodzin dziecka. Instytut prowadzi szereg szpitali położniczych w całej Francji.

Działalność apostolska Małych Sióstr zwraca się przede wszystkim do małżonków; także do narzeczonych i młodzieży. Główne kierunki oddziaływania, to:

- pomoc duchowa przed urodzeniem dziecka, w czasie narodzin i po narodzeniu,
- elementy formacji religijnej małżonków oczekujących dziecka,
- wychowanie seksualne młodzieży,
- informacja i formacja w zakresie naturalnego planowania rodziny.

Zacytujmy tytułem przykładu program konferencji dla rodziców oczekujących dziecka: Czekać na dziecko, to znaczy już go przyjąć; Święcić

¹⁴ Warto zwłaszcza zwrócić uwagę na publikację profesora ATK, Marii R y ś: *Zespoły zaburzeń po przerwaniu ciąży. Doniesienia z badań*. Warszawa 1994.

¹⁵ Zaczepnięte z folderu informacyjnego AGAPA.

¹⁶ Adres ośrodka paryskiego: *Maternité Sainte Felicité*, 37 rue Saint-Lambert, 750015 Paris, tel. 01-53-68-58-58.

narodziny; Czy można czekać na coś nieoczekiwanego? Porozmawiajmy o tym, co nas niepokoi; Nowy etap w naszym życiu: wracamy do domu; Religijne początki małego dziecka; Nasz wybór w dziedzinie regulacji poczęć – sensowność wyboru.

Spotkania konferencyjno – dyskusyjne odbywają się na terenie szpitala, wieczorem, raz lub dwa razy w miesiącu. Do tego jest dołączony czas modlitwy lub liturgii słowa ze wspólnotą Małych Sióstr. Nie potrzeba dodawać, że te spotkania formacyjne stanowią równocześnie cenną „szkołę rodzenia”. Stało się już pewną tradycją, że w święto Nawiedzenia NMP jest sprawowana Msza św. w bazylice Notre Dame des Victoires z błogosławieństwem dla osób oczekujących dziecka. Ma ona charakter dziękczynny za dar życia. Po Mszy św. wspólny posiłek stanowi okazję do przyjacielskich rozmów i nawiązania kontaktów osobistych.

Refleksja końcowa

W niniejszym opracowaniu przedstawiono kilka nowych, interesujących propozycji w dziedzinie duszpasterstwa rodzin we Francji. Jest rzeczą oczywistą, że zarówno sytuacja w naszym kraju jak i priorytet zadań Kościoła katolickiego w Polsce są odmienne w porównaniu z Francją. Nie miałyby sensu kopiowanie czegoś, co jest ściśle związane z kontekstem specyficznym francuskim. Warto jednak zapoznać się z tymi nowymi czy też odnowionymi formami duszpasterstwa rodzin, angażującymi wartościowy laikat, duchowieństwo i wspólnoty zakonne, popieranymi przez hierarchię Kościoła we Francji. Bowiernym wnioskiem z pełnego poznania i właściwej oceny doświadczeń duszpasterskich Kościoła w Europie Zachodniej może być wola udoskonalenia dotychczasowych sposobów działania, czy też wprowadzenie nowych form i zadań do tak ważnego dzieła w obliczu roku 2000, jakim jest niewątpliwie duszpasterstwo rodzin w Polsce. Współpraca Kościołów lokalnych w duchu szacunku i miłości wzajemnej jest imperatywem w obliczu jednoczącej się Europy.

Ks. Bronisław M i e r z w i ń s k i – dr hab., prof. ATK, koordynator Zakładu Teologii Praktycznej Małżeństwa i Rodziny w Instytucie Studiów nad Rodziną.